

Gyermekkorom karácsonya

Nyíregyházán volt dolgom, a kardiológustól délutánra kaptam időpontot. Vizsgálat vizsgálatot követett, aztán végre végeztem. Bár már kezdett sötétedni, de úgy gondoltam, ha már vidékről bejutottam a megyeszékhelyre, szétnézek a központban. A posta környékén leparkíroztam, s sétálva indultam a Kossuth tér felé.

Micsoda fényáradat! Mily pompás ez a karácsonyi hangulat –gondoltam magamban. A kirakatok csillognak, villognak, ezernyi apró égő ontja csillámló fényét. A sétáló utcán nyüzsögtek az emberek, megrakodva óriás szatyrokkal, egyik boltból ki, másikba be. Beültem egy presszóba. Egy forró cappuccino bizonyára jól fog esni –elmélkedtem. Miközben a megrendelt italt vártam, gyerekkori karácsonyom jutott eszembe.

Az ünnepek előtti napokban nagy volt a készülődés. Már túl voltunk azon, hogy a Mikulást vagy a Jézuskát várjuk, de a szeretet összetartó ereje, a felemelő ünnepvárás valami leírhatatlan belső vágyat gerjesztett bennünk.

Azok, akik nem éltek át a háború utáni szűkös éveket, majd az azt követő sanyarú Rákosi érárt, bizonyára értetlenül olvassák soraimat. Az ötvenes évek elején nyolc-tíz éves voltam. A karácsonyt, a szeretet ünnepét az emberek, a szegények és gazdagok egyaránt az ínséges világban is éppen úgy várták, mint korábban vagy éppen most. A kenyeret, a lisztet, a cukrot, a zsírt fejadagként kaptuk és órákat kellett a bolt előtt várni. Olyan világ volt, hogy még a lámpába való petróleumért is sorba álltunk. Nem lehetett fenyőfát kapni, csupán fenyőgallyat. Nem volt a boltokban szaloncukor, fenyődísz sem. Mi magunk készítettük. A szaloncukor papírját évről-évre elraktuk, hogy az eljövendőben is be tudjuk csomagolni a háznál készült édességet. A parasztember, aki dohányt termelt, kapott a Jövedéktől cigarettát, aki napraforgót, az olajütőtől olajat és olajpogácsát, a cukorrépa termelők kristálycukrot, melaszt és szeletet a jószágoknak. Volt, hogy átmentem a szomszédba Csecskediékhez, s menyeyi csemegének éreztem, amikor gyerekkori barátommal élvezettel majszoltuk a cukor melléktermékébe, a melaszba mártott kenyeret. Tóth Sanyi bácsiék cukorrépát termeltek, volt cukruk, nekünk nem, de a két „öreg” emberi kapcsolata révén nekünk is jutott a karácsonyfára az édes csemegéből.

A Szenteste előtt elmentünk Tóth Sanyi bácsiékhoz tanyázni. Édesapám, a petróleumlámpa fényénél fennhangon olvasott fel Gárdonyi Géza betiltott bohózatából, a Göre Gábor bíró úr kalandjaiból. A ház ura egy nagy kosárba tengerit morzsolt. Zsuzsika néni és Édesanyám a korábbi karácsonyokról megmentett sztaniolpapírba csomagolta a két nappal korábban házilag elkészített, mostanra keményre dermedt szaloncukrokat. Majd linzerkarikákat gyúrtak, szaggattak és sütöttek. Juci, a legnagyobb köztünk egy szakajtókosár diót hozott be, kisszeget, kalapácsot, penzlit és ezüstszerű kályhacsőfestéket. Mi a kisebbek csodálkozva lestük minden mozdulatát, ahogy a dió végébe beleverte a szeget, majd elkezdte festegetni. Irigykedve néztük mázolás tudományát, majd mi, a kicsik versenyeztünk, hogy ki kapja meg az ecsetet Jucitól. Serény munka és nagy nevetések között jól eltelt az idő. Mielőtt hazaindultunk Édesapám oda adott tíz forintot a nagylánynak azzal, hogy menjünk ki a kastélykert mögötti erdőbe, s azt mondta:

-Lévai Lajos az erdőkerülő a fenyves sarkán árulja a fenyőgallyakat, hozzatok egyet-egyet. Nekem Debrecenbe kell mennem, s csak az esti vonattal tudok hazajönni.

Felkabátoltunk s indultunk haza. A délutáni kemény hideg megenyhült. Hatalmas pelyhekben hullt a hó. A villany fényében a hópihéek úgy ragyogtak, mint tiszta égbolton a csillagok.

-Szép karácsonyunk lesz, szép fehér karácsony. -mondta Édesapám és bakancsa alatt ropogott a frissen leesett hó.

Másnap délelőtt Juci hótaposó csizmában jött és kis szánkót húzott maga után.

-Mindjárt megyünk, csak magamhoz veszem a műhelyben levő lombfűrész – mondtam, s még hozzátettem:

-Ha nem lehet fenyőfát kapni, hát lopunk! Nekünk legyen rendes karácsonyfánk, ne csak egy fenyőág!

Az éjszaka leesett húszcentis hóban, szikrázó napsütésben izgatottan indultunk utunkra. Alig értünk ki a Bocskai útra, hangos csilingeléssel közeledett egy két ló vontatta szán. A bakon Csikós Miklós bácsi, a Munka TSz fuvarosa ösztökélte a paripákat. Amikor közel ért hozzánk, leszólt a fogatról:

-Hova igyekeztek Jucikám?

-Csókolom Miklós bácsi! Megyünk a fenyvesbe fenyőgallyért, de előtte lecsúszunk vagy kétszer az útba eső Csillag dombról.

-Gyertek üljetek fel, a szánkót meg kössétek a szán után. Én is arra megyek, a Fehértaji útra. Örültünk az ötletnek, mert így több időnk maradt a lesiklásokra. A lovak hamar kiröppöltek velünk a domb aljáig, mi pedig gyerekes hévvel húztuk fel szánkónkat a magas dombtetőre. Miután kiszánkóztuk magunkat, elindultunk a közeli fenyveshez, hogy lopjunk két szemrevaló fácskát, de hopp! Nincs sehol a lombfűrész. Így aztán kénytelenek voltunk megvenni a fenyőágot az erdőkerülőtől.

Délután nagy izgalommal díszítettük szerzeményünket. Ezüstdió, linzerkarika, piros almácska, szaloncukor, szalmaszálból, sztaniolból és krepp papírból készült karácsonyi dísz került az ágra. Saját kézzel rajzolt lapocskákat tettem alá ajándékba szüleimnek.

Estére hazaért Édesapám is, ő pedig mindnyájunknak hozott Debrecenből egy-egy narancsot. Akkor láttam és ettem először életemben ilyen gyümölcsöt. Együtt volt a család. Megöleltük egymást, meggyújtottuk a gyertyákat és elénekeltük a Mennyből az angyalt. A gyertyák fényeit bámultam s elmerengtem: Istenem milyen jó, hogy elhagytam a fűrész, így nem kellett lopáshoz folyamodni. Így még szebb, feledhetetlenebb és felemelőbb lett a szeretet legnagyobb, de akkor szerény ünnepe.